

FOCUS

Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

56 EN AL BIJNA MET PENSIOEN

JOHN BUSKER WERKT HET LIEFST DOOR TOT ZIJN 65STE

NETTO PENSIOENREGELING UITGEBREID

VARIABEL BELEGGINGSPENSIOEN EN MEER BELEGGINGSVRIJHEID

AAN DE KNOPPEN VAN HET VERMOGEN

INTERVIEW MET HOOFD FUND MANAGEMENT

DEZE KEER IN FOCUS

04 BIJNA MET PENSIOEN

John Busker: 'Als ik door had gekund tot 65 jaar, had ik er gisteren voor getekend'

07 UPO IN EEN NIEUW JASJE

Het Uniform Pensioenoverzicht ondergaat metamorfose

08 FINANCIËLE POSITIE VAN HET FONDS

De ontwikkeling van de dekkingsgraad

10 NETTO PENSIOENREGELING UITGEBREID

Vanaf dit jaar meer keuzemogelijkheden

15 Q&A

Medewerkers van Pensioenservice geven antwoord

16 AAN DE KNOPPEN VAN HET VERMOGEN

Deze keer Kees Verbaas, Hoofd Fund Management

18 UW BASISPENSIOENREGELING IN VIJF MINUTEN

Via het Pensioen 1-2-3

BESTUUR PENSIOENFONDS VLEGEND PERSONEEL KLM

Leden Paul Griffioen, Arend de Jong (vicevoorzitter), Paul Jansen, Miriam Kartman, Ronald ter Lingen, Bert Oudshoorn, Harm van der Pol, Evert van Zwol (vicevoorzitter), Eltjo Kok (extern voorzitter).

INLOGGEN MET UW DIGID

Sinds begin maart kunt u nog makkelijker inloggen op de Pensioenplanner. U doet dat nu met uw DigiD. Momenteel werken we ook aan het digitaal doorgeven van keuzes. In de tweede helft van dit jaar berichten wij u hier verder over. Hebt u nog geen DigiD? Vraag er een aan via www.digid.nl/aanvragen. Binnen enkele weken hebt u dan de gegevens van uw DigiD in huis. ●

WIJZIGING OMREKENFACTOREN

Uw pensioenregeling biedt diverse keuze-mogelijkheden, zoals eerder of later met pensioen gaan en ouderdomspensioen ruilen voor meer nabestaandenpensioen. Voor het berekenen van elke keuze – anders dan de standaardkeuze uit het reglement – gebruikt het pensioenfonds omrekenfactoren die gebaseerd zijn op onder meer rentestand en levensverwachting. Per 1 juli 2017 wijzigen deze factoren. De gewijzigde omrekenfactoren vindt u in het basispensioenreglement, dat op de website staat. Gaat u op of na 1 juli 2017 met pensioen? Sinds februari wordt in offertes en in de Pensioenplanner al rekening gehouden met deze nieuwe omrekenfactoren. Hebt u van het pensioenfonds eerder een voorlopige opgave van uw pensioen ontvangen? Dan kan het zijn dat de hoogte van uw definitieve pensioenbedrag door de wijziging afwijkt van de eerdere voorlopige opgave. ●

PENSIOEN IN ZICHTDAGEN

Gaat u binnen ongeveer anderhalf jaar met pensioen? Bezoek dan een Pensioen In Zichtdag. Geef u op via een e-mail naar piz@klmvliegendfonds.nl. Tijdens de Pensioen In Zichtdag hoort u wat er verandert zodra u met pensioen gaat en welke keuzes u kunt maken. Er zijn verschillende sprekers van het pensioenfonds en pensioenuitvoerder Blue Sky Group. In het middagedeelte kunt u in een individueel gesprek uw persoonlijke pensioensituatie bespreken. Er is voldoende gelegenheid tot het stellen van vragen en het uitwisselen van ervaringen met collega's. In 2017 zijn de Pensioen In Zichtdagen op 27 juni en 7 november. ●

BTW-PLICHT VOOR KLM-PENSIOENFONDSEN

Uw pensioenfonds is vanaf 2017 verplicht om 21% BTW te betalen over de werkzaamheden met betrekking tot de pensioenuitvoering. De uitvoeringskosten van uw pensioenfonds gaan dus aanzienlijk stijgen. Deze stijging heeft echter geen gevolgen voor de opbouw en uitbetaling van uw pensioen. De BTW-plicht heeft wel een negatief effect op de financiële reserves van uw pensioenfonds. Tot en met 2015 waren de werkzaamheden voor pensioenuitvoering voor de KLM-pensioenfonds vrijgesteld van BTW-heffing. De belastingdienst heeft deze vrijstelling met een overgangstermijn van een jaar ingetrokken. ●

UW MENING TELT

In juli gaan wij u uitnodigen om deel te nemen aan een kort online onderzoek van uw pensioenfonds. Wij willen graag van u weten hoe tevreden u bent over onze dienstverlening, informatievoorziening en hoe u tegen mogelijke nieuwe ontwikkelingen aankijkt. Door hier meer inzicht in te krijgen kunnen wij bekijken of onze inspanningen van de afgelopen jaren hebben geleid tot een stijging van de tevredenheid en hoe wij de dienstverlening mogelijk kunnen uitbreiden. Uw deelname stellen we dan ook zeer op prijs. ●

DIGITALE TOOL VOOR GEPENSIONEERDEN

Medio 2017 krijgen ook gepensioneerden een digitale tool voor hun pensioeninformatie. Iets later dan in de Focus van december 2016 was aangekondigd. Wat ziet u in de digitale tool? U ziet uw pensioen vóór en ná de AOW-ingangsdatum, eventuele hoog/laagmomenten en de keuzes die u gemaakt hebt met betrekking tot uw nabestaandenpensioen. Ook vindt u hier uw persoonlijke documenten, zoals uw pensioenoverzicht, uw fiscale jaaropgave en uw pensioenspecificatie. ●

PENSIOEN IN ZICHTDAGEN

In 2017 zijn de Pensioen In Zichtdagen op 27 juni en 7 november.

Toine van der Stee

directeur Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

shots
bij Laura

OUDE SCHOENEN

Je moet ze niet weggooien voordat je nieuwe hebt. Dat geldt ook voor het nieuwe pensioenstelsel. Ik moest er aan denken toen we op wintersport waren. Het binnenwerk van mijn skischoenen begaf het na 15 jaar. Ik hoopte dat er nog iets aan te doen viel, maar helaas. Vuilnisbak, zei de mevrouw achter de kassa. Opgewekt vertelde de man die mij verder hielp dat over enige tijd de buitenkant ook spontaan uit elkaar kon vallen. Dat gebeurde twee dagen later met de schoenen van mijn vrouw. Maar dat terzijde. Na een half uur vertrok ik met mooie nieuwe schoenen. Ze zaten prima.

Sinds 2010 wordt er in Nederland gediscussieerd over ons pensioenstelsel. Heel veel deelnemers aan de discussie weten wat er mis is met ons stelsel. Het is financieel niet houdbaar, het is niet meer van deze tijd, het past niet bij de moderne arbeidsverhoudingen, de mensen begrijpen het niet meer, er is te weinig relatie tussen wat je betaalt en wat je terugkrijgt, de jongeren worden benadeeld, de ouderen worden benadeeld en ga zo maar door. Volgens menigeen is het rijp voor de vuilnisbak. Maar is dat nou zo?

In de ergste financiële crisis ooit, heeft ons stelsel zich zeker bewezen. Gemiddeld kunnen alle pensioenfonds de pensioenen nog steeds betalen. Ja, er is soms niet of niet geheel geïndexeerd en in een enkel geval is er gekort. Maar dat is niets vergeleken met de landen om ons heen of vergeleken met mensen die zelf voor hun pensioen hebben gespaard en nu een hele magere uitkering hebben. Kortom, tel je zegeningen. Niet dat er niks te verbeteren valt. Als deelnemer loop je wat meer risico dan vroeger. Dan moet je ook wat meer zicht hebben op hoe dat komt. En er moet wat meer te kiezen zijn. Maar daaraan is de laatste jaren al hard gewerkt. Zeker bij de KLM fondsen. Dus rijp voor de vuilnisbak? Ik denk het niet.

Waarom wordt er dan al zo lang gepraat over de vernieuwing van het stelsel? Waarom duurt het zo lang en worden ze het in Den Haag niet eens? Een oud collega van me verwoordde het onlangs heel mooi. Het is zo moeilijk om een beter pensioenstelsel te bedenken, omdat het oude zo goed is. Dat getuigt van veel wijsheid. Het zijn geen skischoenen, die je even vervangt. Dus mijn advies aan het nieuwe kabinet: Gooi niks weg voordat je iets beters hebt. ●

Toine van der Stee

John Busker

'OVER MIJN PENSIOEN HAD IK GEEN ZORGEN IK WIST DAT HET GOED ZAT'

Bijna met pensioen

Over zijn pensioen heeft John Busker (56), First Officer B777/787, zich eigenlijk nooit zorgen gemaakt, hij wist dat dat goed geregeld was. Al was hij er liever later gebruik van gaan maken. Wel regelde hij een goed nabestaandenpensioen voor zijn vriendin.

John werkte ruim vier jaar in de VS en begon in 1991 bij KLM Cityhopper. In totaal werkt hij bijna 26 jaar bij KLM. 'Ik ben met het vliegen opgegroeid. Toen ik drie was stond ik al met mijn vader, die vlieger was bij de luchtmacht, naar vliegtuigen te kijken. Ik heb een geweldige baan. Ik word ervoor betaald om naar plekken te gaan waarvoor anderen dure tickets moeten kopen.'

Volg alleen de dekkingsgraad

Door de jaren heen heeft hij zich eigenlijk nauwelijks met zijn pensioen bezig gehouden. 'We mogen natuurlijk helemaal niet klagen met onze regeling. Ik volg wel de dekkingsgraad. Mijn vader krijgt al twintig jaar pensioen van het ABP. Daar is de dekkingsgraad een stuk lager. Over de financiële

positie van ons pensioenfonds ben ik tevreden. Sterker nog, ik ben er trots op.' Van de netto regeling hoeft hij geen gebruik te maken, zijn pensioenpot is toch al bijna vol en hij zou er ook maar kort aan meedoen.

Persoonlijk pensioengesprek

Hij is nooit getrouwd geweest, maar woont sinds een jaar wel samen. 'Mijn vriendin heeft me ertoe aangezet het nabestaandenpensioen zo te regelen dat ze in ons huis kan blijven wonen als mij wat overkomt. Daarvoor heb ik een persoonlijk gesprek gehad bij het pensioenfonds, een prima service. Een uurtje helemaal voor jou, met elkaar de zaken langslopen. Je kunt dan kiezen uit een aantal opties en eigenlijk paste de standaard het beste bij mijn wensen.'

'Het besturen van mijn modelvliegtuigen vind ik minstens zo spannend als dat van een B777'

‘Als ik door had gekund tot 65 jaar, had ik er gisteren voor getekend’

► Genieten van werken en vrije tijd

Het liefst was John trouwens gewoon doorgegaan. ‘Als ik door had gekund tot 65 jaar, had ik er gisteren voor getekend. Vrienden van me zijn jaloers dat ik al met pensioen kan, maar bij de meeste vliegers is het andersom. Je vraagt dan niet hoe lang je nog móet, maar hoe lang je nog mág. Ik ben 56, maar ik rook en drink niet en ik sport dagelijks. Mijn biologische leeftijd is ongeveer 36 jaar en zo voel ik me ook. Het is erg jammer om op het toppunt van je ervaring te moeten stoppen.’ Daarom onderzoekt hij nu de mogelijkheden om bij een andere maatschappij te gaan vliegen, zodat hij uiteindelijk ook als gezagvoerder écht kan stoppen. ‘Dat doe ik het liefst, ook al vermaak ik me uitstekend op de tennisbaan, in de sportschool, met mijn sportwagens en mijn modelvliegtuigen. Van vrije tijd geniet je het meest als je die met werken hebt verdiend.’ ●

CHECKLIST

WAAR MOET U AAN DENKEN
ALS U BIJNA MET PENSIOEN GAAT?

- **Wilt u eerder of later met pensioen?**
Overleg op tijd met uw werkgever.
- **Hebt u een partner?**
Bedenk dan of en hoeveel ouderdomspensioen u wilt ruilen voor nabestaandenpensioen.
- **Bedenk of u variatie in de hoogte van uw ouderdomspensioen wilt.**
- **Hebt u netto pensioenkapitaal opgebouwd?**
Bepaal of u een variabel beleggingspensioen wilt of een pensioen met een vaste uitkering. Bepaal ook of u nabestaandenpensioen aan wilt kopen uit uw netto pensioenkapitaal.
- **Geef uw keuzes uiterlijk twee maanden voor uw pensioendatum door.**
Uw keuzes geeft u aan op het aanvraagformulier dat u ongeveer zes maanden voor pensioendatum van ons toegestuurd krijgt.
- **Hebt u levenslooptegoed?**
Neem contact op met uw levenslooptaanbieder.
- **Meer inzicht in de keuzes en het effect op uw pensioen?**
 - Bezoek een Pensioen In Zichtdag
 - Raadpleeg de Pensioenplanner

UPO IN EEN NIEUW JASJE

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) ondergaat een grondige metamorfose. Net als bij het Pensioen 1-2-3 (zie pagina 18) wordt nu ook in het UPO gebruik gemaakt van iconen. Bovendien is het overzicht beknopter geworden. Het pensioenfonds volgt de strikte richtlijnen die voor het nieuwe UPO zijn opgesteld. Het doel van het UPO is u als deelnemer in staat te stellen om op hoofdlijnen kennis te nemen van uw jaarlijkse pensioensituatie. Wat staat er in het UPO vermeld?

Op uw UPO vindt u de volgende informatie:

- basisgegevens van de pensioenregeling;
- informatie over het al opgebouwde pensioen;
- informatie over waardevastheid van het pensioen;
- informatie over de eventuele uitkering bij overlijden of arbeidsongeschiktheid.

Daarnaast staat er informatie op over de pensioenaangroei in het voorgaande jaar. Dit bedrag hebt u nodig voor uw belastingaangifte als u een lijfrenteverzekering hebt en uw jaarruimte moet berekenen.

Wat staat er niet op het UPO?

Het bereikbare pensioen staat niet op het UPO. Dat kunt u zien in de Pensioenplanner. Daar vindt u een indicatie van uw te verwachten pensioen. Let op dat dit een indicatie is. Bij de berekening is er vanuit gegaan dat u op dezelfde wijze pensioen blijft opbouwen tot aan de pensioenrichtleeftijd. Tot die tijd kan er nog veel gebeuren. Denk aan persoonlijke wijzigingen (zoals minder werken, trouwen of samenwonen), wijzigingen in de regeling en wettelijke wijzigingen. Deze factoren hebben allemaal effect op uw uiteindelijke pensioen.

Wanneer ontvangt u uw UPO?

In juni 2017 is uw UPO online beschikbaar in de Pensioenplanner. U krijgt dan ook uw UPO per post thuis. Hebt u in de Pensioenplanner al aangegeven dat u uw UPO digitaal wilt ontvangen? Dan krijgt u een mail zodra uw UPO klaar staat bij uw documenten in de Pensioenplanner.

Kies nu voor digitaal!

Wilt u uw UPO alleen nog digitaal ontvangen? Dat kan! Log in op de Pensioenplanner en kies bij ‘Wijzigingen gemaakte keuzes’ voor digitaal communiceren.

Neemt u deel aan de netto pensioenregeling?

U krijgt een apart UPO voor uw netto pensioen, tegelijkertijd met het UPO voor uw basispensioen. ●

Hebt u vragen over uw UPO?

Hebt u nog vragen of wilt u meer informatie? Wij helpen u graag.

Maak een afspraak

met één van de medewerkers van Pensioenservice.

Bel ons

op werkdagen van 8.30-17.00 uur.
Tel. 020 426 62 20

Mail ons via

pensioenservice@klmvliegendfonds.nl

FINANCIËLE POSITIE VAN HET FONDS

Ontwikkeling dekkingsgraad eind 2016

Het laatste kwartaal van 2016 verbeterde de financiële positie van het pensioenfonds. Dit was te zien aan de stijging van de maandelijkse nominale dekkingsgraad. In het vierde kwartaal van 2016 was het totale vermogen redelijk stabiel en de verplichtingen daalden. De verplichtingen daalden door de stijging van de rente. Eind 2016 steeg de maandelijkse nominale dekkingsgraad daardoor naar 119,7%.

In de beleidsdekkingsgraad zagen we deze positieve ontwikkeling nog niet terug, omdat dit een gemiddelde is van de twaalf maandelijkse nominale dekkingsgraden van 2016. De beleidsdekkingsgraad daalde per eind december naar 114,6%.

Een aantal termen uitgelegd:

- De beleidsdekkingsgraad is een gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse nominale dekkingsgraden.
- De maandelijkse nominale dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van het pensioenfonds en de verplichtingen.
- De waarde van de pensioenverplichtingen bestaat uit het totaal aan pensioenen dat nu en in de toekomst betaald moet worden. Met de rekenrente worden deze uit te betalen pensioenen omgerekend naar een bedrag dat nu beschikbaar moet zijn. De rekenrente wordt door De Nederlandsche Bank vastgesteld.

De beleidsdekkingsgraad begin 2017 sinds lange tijd gestegen

Door het verder stijgen van de maandelijkse nominale dekkingsgraad steeg in januari 2017 voor het eerst de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. Deze stijging zette verder door in februari en maart. De beleidsdekkingsgraad is per eind maart 117,4%.

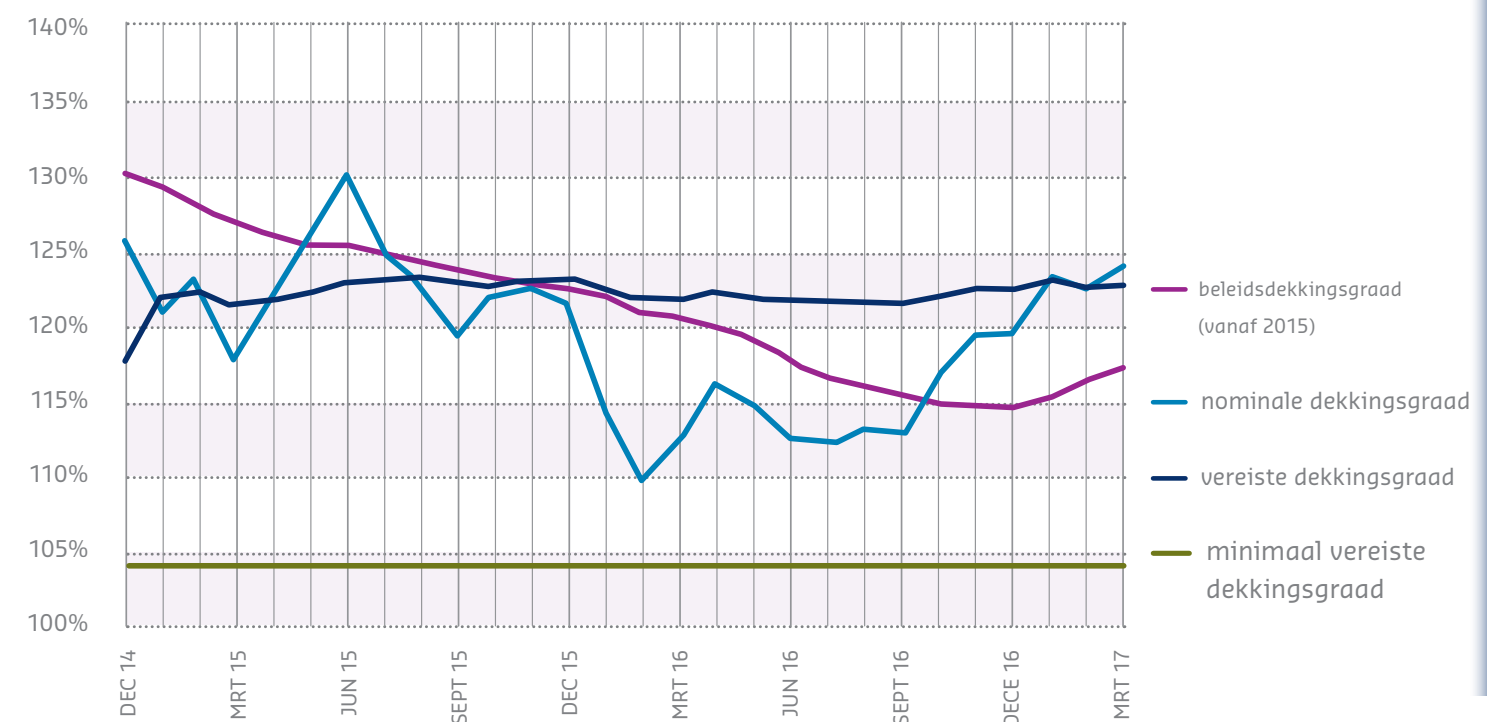
De beleidsdekkingsgraad stijgt en toch een tekortsituatie. Hoe zit dat precies?

De beleidsdekkingsgraad is per eind maart gestegen naar 117,4%. Toch moet de beleidsdekkingsgraad meer stijgen. De overheid eist op dit moment een dekkingsgraad van 123% om naar verwachting de pensioenen in de toekomst te kunnen blijven betalen. Het fonds zit sinds 2016 in een tekortsituatie. Het pensioenfonds is verplicht om in een tekortsituatie een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. In maart 2017 is er opnieuw een herstelplan ingediend, waarin is beschreven hoe het pensioenfonds, gegeven een verwachte economische ontwikkeling, zonder inzet van extra maatregelen binnen de afgesproken termijn van tien jaar weer voldoet aan de vereiste dekkingsgraad. De Nederlandsche Bank moet nog instemmen met dit herstelplan.

Groei van het vermogen van het pensioenfonds belangrijk

Om te zorgen dat de pensioenen in de toekomst betaald kunnen worden, is het renderen van het

Ontwikkeling dekkingsgraden Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

vermogen van het pensioenfonds belangrijk. In 2016 is het vermogen van het Vliegend Fonds met circa 450 miljoen euro gegroeid. Het vermogen wordt belegd met als doel het behalen van zo hoog mogelijk rendement tegen een aanvaardbaar risico. Het rendement op het belegd vermogen van het Vliegend Fonds was in 2016 7,9%. In het artikel 'Aan de knoppen van het vermogen' vanaf pagina 16 leest u hier meer over.

Indexatie 2017

De financiële positie van het fonds is de basis voor beslissingen van het bestuur van het pensioenfonds. Eén van de belangrijkste beslissingen is de jaarlijkse indexatie van de opgebouwde en ingegane pensioenen en de aanvullende verzekeringen. Het pensioenfonds besloot in 2017 de besluitvoering over de indexatie gefaseerd uit te voeren. Een groot deel van de indexatie hebt u per 1 januari 2017 ontvangen. Het pensioenfonds zal uiterlijk 1 oktober 2017 definitief besluiten over het gemiste deel van de indexatie per 1 januari 2017.

Meer weten over de financiële positie van het fonds?

Op www.klmvliegendfonds.nl vindt u meer informatie over de dekkingsgraden. U vindt daar ook alle kwartaalberichten. Wilt u op de hoogte blijven van de financiële positie van uw pensioenfonds? Meld u dan aan voor de NWSalert. U ontvangt dan een e-mail als het kwartaalbericht online is geplaatst. ●

Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar onze website www.klmvliegendfonds.nl/nieuws/indexatie-2017.

Welke risico's zijn er voor mij als deelnemer nu de dekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad?

Voor u als deelnemer heeft de stand van de dekkingsgraad invloed op de kans op (gedeeltelijke) indexatie. Indexatie is het aanpassen van de pensioenen aan de stijging van het loonniveau in Nederland. Het pensioenfonds mag pas indexeren als het financieel gezond is en moet daarbij ook rekening houden met de toekomstige financiële positie van het fonds. In extreme situaties heeft een lage dekkingsgraad zelfs invloed op de toegezegde pensioenrechten ('korten'). Daarvan is bij het pensioenfonds geen sprake. In de uitvoeringsovereenkomst zijn aanvullende afspraken opgenomen met betrekking tot eventuele bijstorting door KLM om, indien nodig, de financiële positie van het fonds te verbeteren.

NETTO PENSIOENREGELING UITGEBREID

Jasper Reijne, 35 jaar, getrouwd
en een dochter van zes maanden.
Co-piloot 777.

Pensioen op niveau houden

Jasper: 'Meteen bij de introductie in maart 2015 ben ik ingestapt in de netto regeling. Nu mijn pensioenopbouw via mijn werkgever is begrensd door de overheid, zoek ik naar andere mogelijkheden om mijn pensioen op niveau te houden. Deelname aan de netto regeling bij mijn eigen pensioenfonds vind ik de makkelijkste manier om mijn pensioen aan te vullen. Nu ben ik blij dat ik meer keuze krijg. Want het nadeel van het inkopen van een pensioen met een vaste uitkering bij een verzekeraar is dat je sterk afhankelijk bent van de rentestand. Met het variabel beleggingspensioen heb ik nu een alternatief. Hoewel mijn pensioen nog ver weg is, ben ik er al wel mee bezig. Zeker door de geboorte van onze dochter. Ik wil wel dat wij het voor haar later goed geregeld hebben.' ●

André Bos, 48 jaar, getrouwd
en twee kinderen van 17 en 19 jaar.
Gezagvoerder 777.

Meer flexibiliteit geeft een gerust gevoel

André: 'Sinds oktober 1990 ben ik in dienst bij de KLM. Vroeger had ik geen omkijken naar mijn pensioen, maar sinds de nieuwe regelgeving is dat veranderd. Ik vind het belangrijk dat mijn pensioen goed is geregeld, maar ik wil er niet dagelijks mee bezig zijn. Ik vertrouw het pensioenfonds dat ze goed voor mijn pensioen zorgen. Daarom maak ik ook gebruik van de netto regeling en de levensloopregeling. Ik heb niet de illusie dat ik ergens anders beter uit ben. Wel fijn dat er met het variabel beleggingspensioen meer flexibiliteit komt. Dat een deel van je kapitaal wordt doorbelegd. Zo ben ik minder afhankelijk van de economische omstandigheden op het moment van pensionering. Een risicoloos leven bestaat niet, maar dit geeft mij een gerust gevoel.' ●

De overheid gaat er vanuit dat u steeds meer zelf gaat regelen. Over uw salaris tot €103.317,- (niveau 2017 bij een fulltime dienstverband) bouwt u basispensioen op. U treft zelf voorzieningen om extra pensioen op te bouwen. Over uw salaris boven €103.317,- kunt u extra pensioen opbouwen in de netto pensioenregeling. Zo behoudt u een zo goed mogelijke pensioenopbouw en zijn uw risico's goed verzekerd. Ruim tweederde van de vliegers neemt deel aan de netto pensioenregeling. Goed nieuws is dat u dit jaar meer keuzemogelijkheden krijgt die bijdragen aan de verbetering van uw netto pensioen.

Nieuw in de netto regeling: variabel beleggingspensioen

In januari 2017 is de netto regeling uitgebreid met het variabel beleggingspensioen. Wij hebben deelnemers hierover per brief geïnformeerd. U kunt nu kiezen voor een variabel beleggingspensioen bij

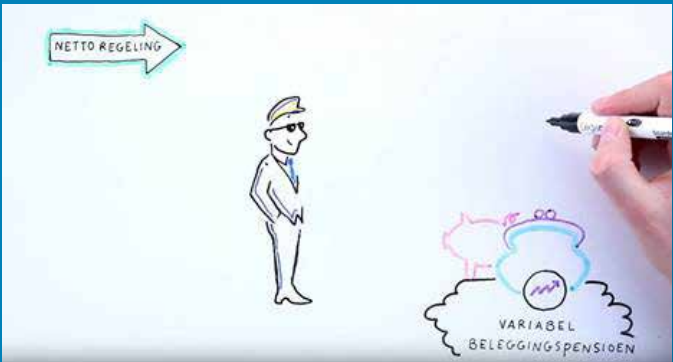
uw eigen pensioenfonds of voor het inkopen van een pensioen met een vaste uitkering bij een verzekeraar naar keuze. Later dit jaar krijg u ook meer beleggingsvrijheid. U kunt kiezen voor een andere samenstelling van uw beleggingsmix in de opbouwphase van uw netto pensioenkapitaal.

Waarom biedt het pensioenfonds u de keuze voor een variabel beleggingspensioen?

Het was al langer de wens van de arbeidsvoorwaardelijke partijen en uw pensioenfonds om het uitkeren van netto pensioen via uw eigen fonds mogelijk te maken.

MEER INZICHT IN DE VERSCHILLEN TUSSEN VARIABEL BELEGGINGSPENSIOEN EN PENSIOEN MET EEN VASTE UITKERING?

Bekijk het filmpje op de website www.klmvliegendfonds.nl en zie in drie minuten wat de verschillen zijn.

Ga naar de Pensioenplanner
Bent u minder dan tien jaar voor pensioendatum? Bekijk dan een voorbeeldberekening van uw netto pensioenuitkering.

In afwachting van veranderende regelgeving hebben betrokken partijen besloten te wachten met de lancering van het verbeterde product. Nieuwe wettelijke regels maken het sinds het najaar van 2016 mogelijk om een product aan te bieden dat goed past bij onze deelnemersgroep. Vliegers gaan relatief vroeg met pensioen. Daarom kan langer blijven beleggen van kapitaal na pensioendatum mogelijk een goede keuze zijn. Het doorbeleggen na pensioendatum is een kenmerk van ons nieuwe product variabel beleggingspensioen. Zo maakt u kans op meer rendement en dus een hoger pensioen. Daartegenover staat uiteraard een hoger risico voor u als deelnemer.

Naar meer beleggingsvrijheid in de opbouwfase van uw netto kapitaal
Een veel gehoorde wens van deelnemers is meer beleggingsvrijheid in de opbouwfase van het netto pensioenkapitaal. Het pensioenfonds heeft deze mogelijkheid onderzocht. Wij zijn dan ook blij om aan te kondigen dat u later dit jaar een andere samenstelling van uw beleggingsmix kunt gaan bepalen. Nu is uw beleggingsmix automatisch ingericht op het risicoprofiel 'neutraal'. Dit is de beleggingsmix waar u nu in belegt. U kunt straks ook gaan kiezen voor een meer offensieve of een meer defensieve beleggingsmix. Kiest u offensief, dan betekent dat het verwachte rendement en de risico's hoger kunnen zijn. Kiest u defensief, dan geldt het omgekeerde. Lagere risico's, maar ook een lager verwacht rendement.

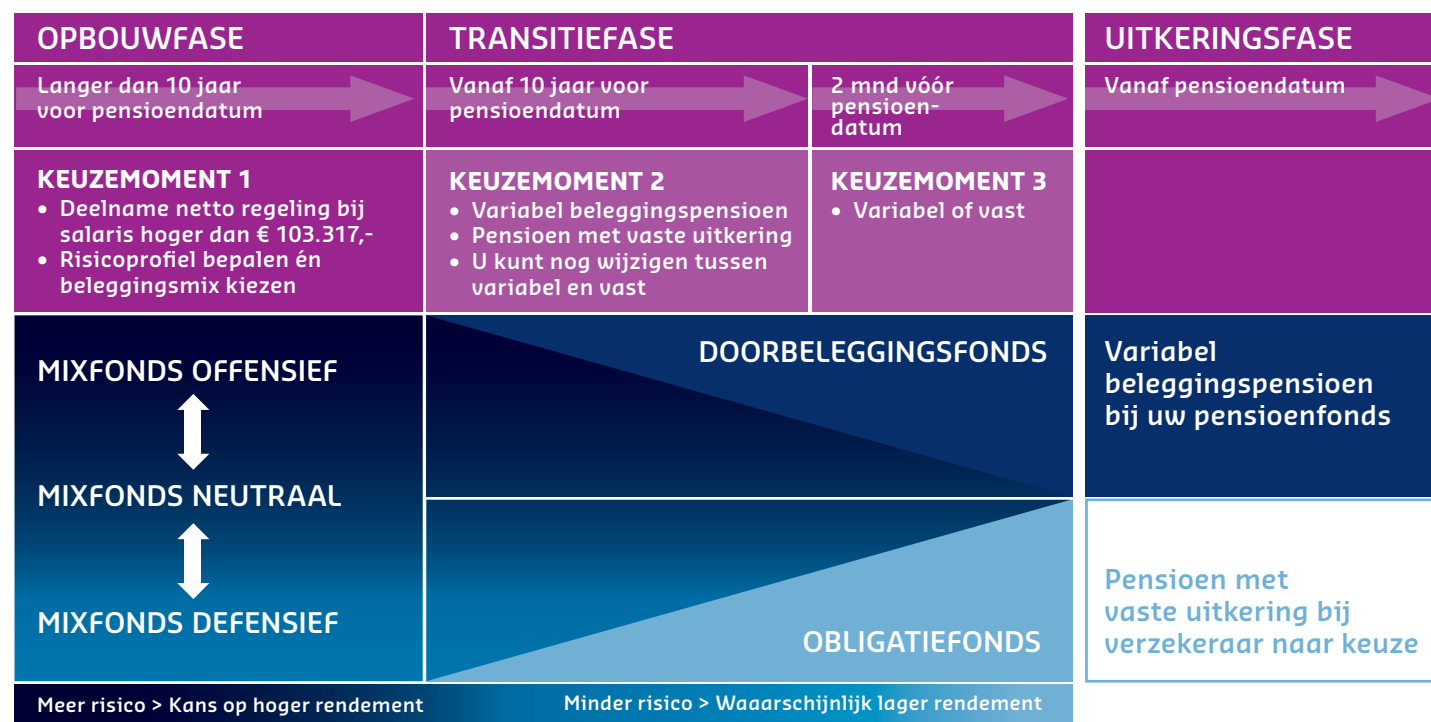
Hoe gaat dat straks in zijn werk?
Automatisch richten wij uw beleggingsmix, net als nu, in op het risicoprofiel 'neutraal'. Gaat uw voorkeur uit naar een meer offensief of een meer defensief profiel? Dan vragen wij u de Profielcheck in te vullen. Dit is een online vragenlijst, die u kunt vinden in de Pensioenplanner op www.klmvliegendfonds.nl. Deze Profielcheck is verplicht gesteld door de toezichthouder. Het geeft u inzicht in welke manier van beleggen het beste bij u past. Vervolgens kiest u zelf uw beleggingsmix: offensief, defensief of neutraal. Zodra wij uw keuze hebben ontvangen, passen wij uw beleggingsmix aan. U kunt uw risicoprofiel later nog aanpassen. Houdt u er rekening mee dat switchen van risicoprofiel wellicht niet gunstig kan zijn voor uw totale rendement. Aan switchen kunnen aan- en verkoopkosten verbonden zijn.

WANNEER EN HOE MAAKT U KEUZES IN DE NETTO REGELING?

OPBOUWFASE	TRANSITIEFASE		UITKERINGSFASE
Langer dan 10 jaar voor pensioendatum	Vanaf 10 jaar voor pensioendatum	2 mnd vóór pensioendatum	Vanaf pensioendatum
KEUZEMOMENT 1 - Deelname netto regeling bij salaris hoger dan € 103.317,- - Risicoprofiel bepalen én beleggingsmix kiezen	KEUZEMOMENT 2 - Variabel beleggingspensioen - Pensioen met vaste uitkering - U kunt nog wijzigen tussen variabel en vast	KEUZEMOMENT 3 Variabel of vast	
MIXFONDS OFFENSIEF ↕ MIXFONDS NEUTRAAL ↕ MIXFONDS DEFENSIEF	DOORBELEGGINGSFONDS OBLIGATIEFONDS		Variabel beleggingspensioen bij uw pensioenfonds Pensioen met vaste uitkering bij verzekeraar naar keuze
Meer risico > Kans op hoger rendement		Minder risico > Waarschijnlijk lager rendement	

Keuzemoment 1: u gaat deelnemen aan de netto regeling, tenzij u aangeeft dat niet te willen

- Zodra u meer dan € 103.317,- (niveau 2017) bij een fulltime dienstverband gaat verdienen, ontvangt u van ons bericht dat u gaat deelnemen aan de netto regeling, tenzij u aangeeft dat niet te willen.
- Als u deelneemt aan de netto regeling, dan bepaalt u ook uw beleggingsmix: neutraal, offensief of defensief. De voorbereidingen voor deze nieuwe keuzemogelijkheid in de netto regeling zijn nu in volle gang. U ontvangt van ons bericht wanneer de keuze van uw beleggingsprofiel mogelijk wordt. Automatisch richten wij uw beleggingsmix in op het risicoprofiel 'neutraal'. Gaat uw voorkeur uit naar een meer offensief of een meer defensief profiel? Dan vragen wij u de Profielcheck in te vullen.
- Als u niet deelneemt aan de netto regeling, houdt u er dan rekening mee dat er geen risicodekking is voor uw nabestaanden voor uw inkomen boven €103.317,-.

Keuzemoment 2: tien jaar voor uw pensioendatum kiest u voor een variabel beleggingspensioen of een pensioen met een vaste uitkering

- Door regelgeving zijn wij verplicht om u tien jaar voor pensioendatum te vragen naar uw keuze tussen een variabel beleggingspensioen of een pensioen met een vaste uitkering. U ontvangt van ons vooraf bericht om u hierop attent te maken. U bepaalt vervolgens uw keuze en geeft deze via het keuzeformulier op de website aan ons door.
- Kiest u voor een variabel beleggingspensioen, dan wordt naarmate uw pensioendatum nadert steeds meer belegd in het Doorbeleggingsfonds met een gemiddeld risico en een gemiddeld verwacht rendement. Zie ook bovenstaande tabel. Kiest u voor een pensioen met een vaste uitkering, dan wordt naarmate uw pensioendatum nadert steeds meer belegd in het Obligatiefonds. In dit fonds worden de risico's steeds verder afgebouwd, waardoor het rendement naar verwachting lager is.
- Tot uiterlijk twee maanden voor uw pensioen kunt u uw keuze nog wijzigen via het keuzeformulier op de website. Een wijziging betekent dat uw beleggingen in de kapitaal-opbouwfase worden aangepast. Dit kan gevolgen hebben voor de hoogte van uw uiteindelijke kapitaal. Het kan ook betekenen dat tot de datum van de wijziging niet optimaal is belegd, omdat de beleggingen waren gericht op de andere pensioensoort. Daarnaast kunnen aan een wijziging aan- en verkoopkosten verbonden zijn.

Keuzemoment 3: uiterlijk twee maanden voor uw pensioendatum maakt u een definitieve keuze voor een variabel beleggingspensioen of een pensioen met een vaste uitkering

- Ongeveer zes maanden voor uw pensioendatum ontvangt u van ons bericht met uitgebreide informatie. Wij vragen u dan ook uiterlijk twee maanden voor pensioendatum om uw definitieve keuze aan ons door te geven. ●

Hebt u vragen?

Wilt u meer achtergrondinformatie over de netto regeling en de keuzemogelijkheden? Kijk op de website www.klmvliegendifonds.nl/netto-pensioen-2017. U vindt hier ook veelgestelde vragen met antwoorden. Hebt u nog vragen? U kunt ook op werkdagen tussen 8.30 uur en 17.00 uur contact met het pensioenfonds opnemen via 020 426 62 20 of pensioenservice@klmvliegendifonds.nl.

In deze rubriek geven medewerkers van Pensioenservice antwoord op uw vragen. Dit zijn de meest gestelde vragen van de afgelopen maanden.

Q&A

Ik wil vanaf mijn pensionering eerst beginnen met een hoger pensioen en daarna een lager pensioen. Hoe kan ik dat regelen?

Ongeveer zes maanden voor uw pensioendatum ontvangt u van het pensioenfonds een brief over uw aankomende pensionering. In de brief wordt u verzocht om op basis van de informatie die beschikbaar is in de Pensioenplanner uw keuzes te maken. Alle keuzes die vastgelegd zijn in het reglement, kunt u via de Pensioenplanner narekenen. Hoe kunt u dat regelen? U geeft uw keuzes aan op het aanvraagformulier dat bij de brief over uw aankomende pensionering zit.

Ik ben aan het twijfelen over deelname aan de netto pensioenregeling. Wat zijn de voor- en nadelen hiervan?

Een netto pensioenregeling heeft verschillende voordelen. Door de versoering van de basis pensioenregeling, biedt de netto regeling u een aanvulling op uw basispensioen. U spaart voor een hoger pensioen op uw pensioendatum. Met de uitbreiding van de netto regeling sinds begin dit jaar kunt u kiezen voor een variabel beleggingspensioen bij uw eigen pensioenfonds. Voordeel voor u is dat alles voor uw pensioen onder één dak is geregeld. Het kapitaal dat u spaart, is vrijgesteld van vermogensrendementheffing. Over de netto pensioenuitkering betaalt u geen belasting. Ook is een aanvullende uitkering geregeld voor uw partner en kinderen, wanneer u komt te overlijden. Uiteraard betaalt u maandelijks premie uit uw netto loon. U hebt ook geen vrije beschikking over het kapitaal dat u opbouwt. Het kapitaal kan alleen worden gebruikt voor het aankopen van een netto pensioenuitkering.

Krijgen de kinderen van mijn partner ook een wezenpensioen als ik overlijd?

In de pensioenregeling is voor uw kinderen een wezenpensioen verzekerd voor het geval u komt te overlijden. Ook kinderen van uw partner (uit een eerdere relatie) kunnen in aanmerking komen voor een wezenpensioen. In het pensioenreglement is een aantal voorwaarden gesteld:

- het kind van uw partner moet voor de leeftijd van 18 jaar door KLM worden erkend;
- uw partner moet de wettige ouder van het kind zijn;
- het kind moet tot de huishouding van u en uw partner behoren;
- u verzorgt en voedt het kind op als uw eigen kind.

Het bestuur kan ook bepalen dat andere kinderen die u opvoedt en verzorgt (bijvoorbeeld pleegkinderen) onder deze regeling vallen. Meer informatie vindt u op de website www.klmvliegendifonds.nl. ●

AAN DE KNOPPEN VAN HET VERMOGEN

Vermogensbeheer

Het totale vermogen van de vliegers in het pensioenfonds is 8,5 miljard euro. Vermogen dat is opgebouwd om alle pensioenen van de vliegers nu en in de toekomst te betalen. De afdeling Vermogensbeheer van Blue Sky Group beheert dit vermogen. Hun taak: het vermogen laten renderen tegen aanvaardbaar risico. De afdeling telt 43 mensen, die in totaal 20 miljard euro vermogen beheren. Voor elk pensioenfonds dezelfde intensieve aandacht, voor elk een eigen aanpak. En dat geldt zeker voor de 8,5 miljard euro van de vliegers.

Wie beheren het vermogen van het Vliegend Fonds? Vanaf deze Focus gaan we een serie met interviews doen met medewerkers van de afdeling Vermogensbeheer. Deze keer Kees Verbaas, Hoofd Fund Management. Hij is 52 jaar, getrouwd en vader van twee dochters. Sinds 2012 werkt hij bij Blue Sky Group. 'Jarenlang heb ik zelf beleggingsportefeuilles beheerd, bij ABN Amro en bij Hermès in Londen. Dit vond, en vind ik nog steeds, ontzettend spannend, interessant en leuk.' Bij Blue Sky Group is het anders, daar werk ik met externe beleggers.

Kees Verbaas

Fund Management

'Op de afdeling Fund Management is eigenlijk geen dag hetzelfde. Er bestaat geen template voor. We monitoren continu of de externe partijen, waar we mee werken, doen wat we met ze afgesproken hebben. Zorgen ze voor goed rendement op de beleggingen? En ontwikkelen die zich volgens de doelstellingen?', aldus Kees. 'Vervolgens rapporteren we naar het Vliegend Fonds. Ook een belangrijke dagelijkse bezigheid: het zoeken naar nieuwe beleggingsideeën.'

Van vermogen naar rendement

'Ons doel is om het vermogen, dat wordt opgebouwd uit de premies die worden ingelegd, goed te laten renderen', begint Kees. Daarbij hebben we twee uitgangspunten. Ten eerste het beleggingsbeleid en de doelstellingen die zorgvuldig door het fonds zijn opgesteld. Ten tweede de berekening van de afdeling Actuarieel.

Rendement beleggingsportefeuille Vliegend Fonds

Rendementen (%)	Portefeuille 2016	Portefeuille 2014-2016 gemiddeld per jaar
Totaal portefeuille	7,9	7,0

Zij berekenen hoeveel geld wij bijvoorbeeld over 30 jaar in kas moeten hebben om de pensioenen nog steeds te kunnen uitbetalen. Met deze input doorlopen we vijf stappen:

Stap 1: Onze strategen brengen de beleggingsdoelstellingen in kaart en stellen de juiste beleggingsmix samen. Op deze manier zorgen zij ervoor dat er in de toekomst voldoende geld is om alle pensioenen uit te betalen.

Stap 2: Nu gaat mijn afdeling, Fund Management, aan het werk. Wij selecteren de meest geschikte externe beleggers die passen bij de doelstellingen. Omdat de andere KLM pensioenfondsen in veel gevallen van dezelfde oplossingen gebruikmaken, worden de beleggingen vaak samengevoegd in beleggingspools. In een beleggingspool

bundelen we het vermogen van meerdere beleggers. Voorbeelden van beleggingspools zijn: 'Emerging markets' en 'Europe small caps'. Zo zijn 45 beleggingspools vastgesteld. Daarmee krijgen we schaalvoordelen en inkoopkracht, wat resulteert in betere condities en lagere kosten.

Stap 3: De afdeling Client Portfolio Risk Management (CPRM) beheert de totale beleggingsportefeuille van het Vliegend Fonds en zorgt onder andere voor afdekking van het valutarisico.

Stap 4: Dan komt Performance Measurement & Risk Management in beeld. Zij berekenen de risico's en de behaalde resultaten.

Stap 5: Tot slot boeken onze Mid-office collega's alle transacties en houden de administratie bij.

'Onze primaire doelstelling is om die beleggingen te zoeken die het beste bij de doelstellingen van onze klanten passen.'

Rendement door te werken met externe beleggers

Twee obligatieportefeuilles worden intern beheerd. Kees: 'Het overige vermogen wordt extern uitbesteed aan de beste beleggers van de wereld. Althans, die het beste passen bij de doelstellingen van onze klanten. Dat geeft ons flexibiliteit en we halen daarmee wereldwijde expertise binnen. Het gaat namelijk om zulke gespecialiseerde beleggingen, denk bijvoorbeeld aan Scandinavisch vastgoed, obligaties van opkomende landen of Private Equity. Dit zijn complexe markten. Daar zoeken we dan de specialisten voor.' Bovendien kunnen we met externe partijen sneller schakelen.

Wat gebeurt er dagelijks met het vermogen?

Er wordt secuur met het vermogen omgegaan. 'We besteden veel aandacht aan de afweging tussen rendement en risico. Het is goed

mogelijk om rendement te maken, maar het is belangrijk om te beseffen welk risico daar tegenover staat. We willen een duidelijke balans vinden',

'Het leuke aan deze functie: aan tafel zitten met de beste beleggers van de wereld.'

vertelt Kees. 'Het is belangrijker om met aanvaardbaar risico het best mogelijke rendement te maken, in plaats van met grote risico's veel rendement te willen maken. Met de huidige dekkingsgraad, die niet meer zo luxueus is als 10 à 15 jaar geleden, kunnen we ons in die zin weinig risico's meer permitteren. We zijn daarom erg voorzichtig.' Naast deze voorzichtige werkmethode, durft Fund Management toch interessante beleggingen aan te gaan. 'Private Equity bijvoorbeeld, is een beleggingscategorie waar we sinds 2012 voor het Vliegend Fonds in beleggen. We bouwen een portefeuille op die ca. 3% van het fondsvermogen bedraagt. Voor alle beleggingen die we kiezen, documenteren en analyseren we alles nauwkeurig. Dit is goed terug te zien in de positieve resultaten.' Daaraan voegt Kees toe: 'Als het zou kunnen, zou ik een groot deel van mijn persoonlijk kapitaal in de eigen beleggingsfondsen van Blue Sky Group stoppen.' ●

UW BASIS PENSIOENREGELING IN VIJF MINUTEN

In vijf minuten krijgt u via het Pensioen 1-2-3 inzicht in uw basispensioenregeling. In het Pensioen 1-2-3 krijgt u gelaagde informatie. Het Pensioen 1-2-3 bevat geen persoonlijke informatie over uw pensioen. Die vindt u wel in de Pensioenplanner.

Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

PENSIOEN 1-2-3
Hoe goed is uw pensioen geregeld?

Welkom bij Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM! U bouwt verplicht pensioen bij ons op in de basisregeling. Dit doet u via uw werkgever KLM. Elke werkgever heeft zijn eigen regeling. In dit Pensioen 1-2-3 leest u wat u wel en niet krijgt in onze pensioenregeling. Dat is belangrijk om te weten voor uw financiële planning. Het Pensioen 1-2-3 bevat geen persoonlijke informatie over uw pensioen. Die vindt u wel op www.mijnpensioenoverzicht.nl en op de Pensioenplanner via www.klmvliegendfonds.nl.

WAT VINDT U IN LAAG 1, 2 EN 3?
Het Pensioen 1-2-3 is een wettelijk voorgeschreven communicatiemiddel, dat bestaat uit 3 lagen. In deze eerste laag leest u in het kort de belangrijkste informatie over uw pensioenregeling. In laag 2 vindt u meer informatie over alle onderwerpen in laag 1. Tot slot vindt u in laag 3 juridische en beleidsmatige informatie van ons pensioenfonds. U kunt laag 1, 2 en 3 vinden op www.klmvliegendfonds.nl of opvragen bij onze afdeling Pensioenservice via pensioenservice@klmvliegendfonds.nl.

1. WAT KRIJGT U IN ONZE PENSIOENREGELING?

Gaat u met pensioen? Dan krijgt u ouderdomspensioen. Dat ouderdomspensioen ontvangt u bij een fulltime dienstverband als u 58 jaar wordt.

Komt u te overlijden? Dan krijgen uw kinderen tot een bepaalde leeftijd wezenpensioen, onafhankelijk van of u nog deelnemer van dit pensioenfonds bent.

Komt u te overlijden? Dan krijgt uw partner nabestaandenpensioen als u overlijdt wanneer u nog steeds bij KLM werkt en deelnemer van Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM bent.

Wordt u arbeidsongeschikt? Dan gaat uw pensioenopbouw door, maar u betaalt dan zelf geen premie meer. Daarnaast hebt u recht op een invaliditeitspensioen.

Wilt u precies weten wat onze pensioenregeling u biedt? Bekijk dan het pensioenreglement via www.klmvliegendfonds.nl.

2. WAT KRIJGT U IN ONZE PENSIOENREGELING NIET?

Gaat u uit dienst of met pensioen? Dan krijgt uw partner geen nabestaandenpensioen als u komt te overlijden, tenzij u er bij uitdiensttreding of pensionering voor hebt gekozen een deel van uw ouderdomspensioen om te zetten in nabestaandenpensioen. In dat geval krijgt uw partner als u komt te overlijden wel een nabestaandenpensioen.

3. HOE BOUWT U PENSIOEN OP?

U bouwt op drie manieren pensioen op:
A. AOW: dit pensioen krijgt u van de overheid. Op www.svb.nl leest u meer over de AOW.
B. Pensioen bij Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM. U bouwt dit pensioen op via uw werkgever KLM. Hierover gaat dit Pensioen 1-2-3.
C. Overige voorzieningen die u zelf treft. Bijvoorbeeld met het netto pensioen (over uw salaris boven € 103.317,-), eigen vermogensopbouw, een lijfrente of banksparen.

Ieder jaar bouwt u een stukje van uw pensioen op. Het pensioen dat u zo opbouwt, is de optelsom van al die stukjes. Dit heet een middelloodregeling. Vanaf uw pensioendatum ontvangt u dit pensioen zo lang u leeft.

U bouwt jaarlijks een deel van uw uiteindelijke pensioen op. Dat doet u over een gedeelte van uw (pensioengevend) loon tot € 103.317,- (in 2017 bij een dienstverband van 100%). Over € 13.122,88 bouwt u in 2017 geen pensioen op. Over dit 'drempelbedrag', ook wel franchise genoemd, mag geen pensioen worden opgebouwd omdat u op uw AOW-leeftijd een AOW-uitkering van de overheid ontvangt. Over het loon tot € 103.317,- min het drempelbedrag bouwt u jaarlijks 1,28% aan pensioen op.

U betaalt elke maand premie voor uw pensioen. Uw werkgever doet dat ook. Bij ons pensioenfonds betalen u en uw werkgever samen de premie voor uw pensioen. Vraag bij uw werkgever na hoeveel u betaalt en hoeveel uw werkgever betaalt. De premie die u zelf betaalt, vindt u terug op uw loonstrook.

Meer weten over uw pensioen? Kijk op www.klmvliegendfonds.nl voor laag 2 en laag 3 van Pensioen 1-2-3. Benieuwd naar uw totale pensioen? Kijk op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

4. WELKE KEUZES HEBT U ZELF?

Verandert u van werkgever? Dan kunt u uw eerder opgebouwde pensioen meenemen naar uw nieuwe pensioenuitvoerder.

U bouwt pensioen op over het salaris tot € 103.317,- (2017), dit is het wettelijke maximum voor de basisregeling (de bruto regeling). Verdient u meer, dan kunt u ervoor kiezen mee te doen aan de netto pensioenregeling. U wordt automatisch deelnemer aan de netto pensioenregeling en kunt zich afmelden als u dat wenst. U ontvangt bericht als u hiervoor in aanmerking komt.

Wilt u uw pensioenregeling vergelijken? Bekijk dan de Pensioenvergelijker op onze website.

Wilt u een deel van uw ouderdomspensioen omruilen voor nabestaandenpensioen voor uw partner? Dat kan op uw pensioendatum en als u uit dienst gaat.

De pensioenleeftijd bij ons pensioenfonds is 58 jaar. Wilt u eerder met pensioen of deeltijdpensioen opnemen? Dan moet u dit zes maanden voor de gewenste ingangsdatum aanvragen. Bespreek dit met uw werkgever. Uw pensioendatum uitstellen kan onder voorwaarden ook.

Wilt u vanaf uw pensionering beginnen met eerst een hoger pensioen of juist een lager pensioen? Dat kunt u bepalen op uw pensioendatum.

5. HOE ZEKER IS UW PENSIOEN?

De hoogte van uw pensioen staat niet vast. Ons pensioenfonds heeft namelijk te maken met onder meer de volgende risico's:

- Mensen worden gemiddeld steeds ouder. We moeten het pensioen daardoor langer uitbetalen.
- Een lage rente maakt pensioen duurder. Ons pensioenfonds heeft daardoor meer geld nodig om hetzelfde pensioen te kunnen uitbetalen.
- De resultaten van onze beleggingen kunnen tegenvallen.
- Kijk op www.klmvliegendfonds.nl voor meer informatie over onze financiële situatie en de beleidsdekkingsgraad, die gevolgen kunnen hebben voor uw pensioen.

Wij proberen uw pensioen elk jaar mee te laten groeien met de stijging van de cao-lonen (in de sector Particulier Bedrijf). Dit heet indexatie. Dit kan alleen als de financiële situatie van ons pensioenfonds goed genoeg is. De afgelopen jaren hebben wij de pensioenen voor deelnemers zo geïndexeerd:

	Indexatie	Stijging vd cao-lonen sector Particulier Bedrijf
Indexatie 2017 over jaar 2016	1,50-1,70%	1,70%
Indexatie 2016 over jaar 2015	1,30%	1,30%
Indexatie 2015 over jaar 2014	1,00%	1,00%

Omdat we een tekort hebben geldt voor ons een herstelplan met de volgende maatregelen:

- De herstelkracht van het fonds lijkt voldoende om in de komende tien jaar te herstellen. Aanvullende maatregelen kunnen zijn:
- Uw pensioen groeit niet of slechts gedeeltelijk mee met de stijging van de lonen.
- De premie gaat omhoog.
- Uw pensioen gaat omlaag. We doen dit alleen in het uiterste geval.

6. WELKE KOSTEN MAKEN WIJ?

Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM maakt de volgende kosten om de pensioenregeling uit te voeren:

- Kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.
- Kosten om het vermogen te beheren.

7. WANNEER MOET U IN ACTIE KOMEN?

Als u van baan verandert. U kunt uw eerder opgebouwde pensioen meenemen naar uw nieuwe pensioenuitvoerder.

Als u arbeidsongeschikt wordt.

Als u gaat trouwen, samenwonen of een geregistreerd partnerschap aangaat.

Als u gaat scheiden, of het samenwonen of geregistreerd partnerschap beëindigt.

Bij deeltijd werken of non-activiteit.

Als u verhuist naar het buitenland.

Als u werkloos wordt.

Meer weten over uw pensioen? Kijk op www.klmvliegendfonds.nl voor laag 2 en laag 3 van Pensioen 1-2-3. Benieuwd naar uw totale pensioen? Kijk op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

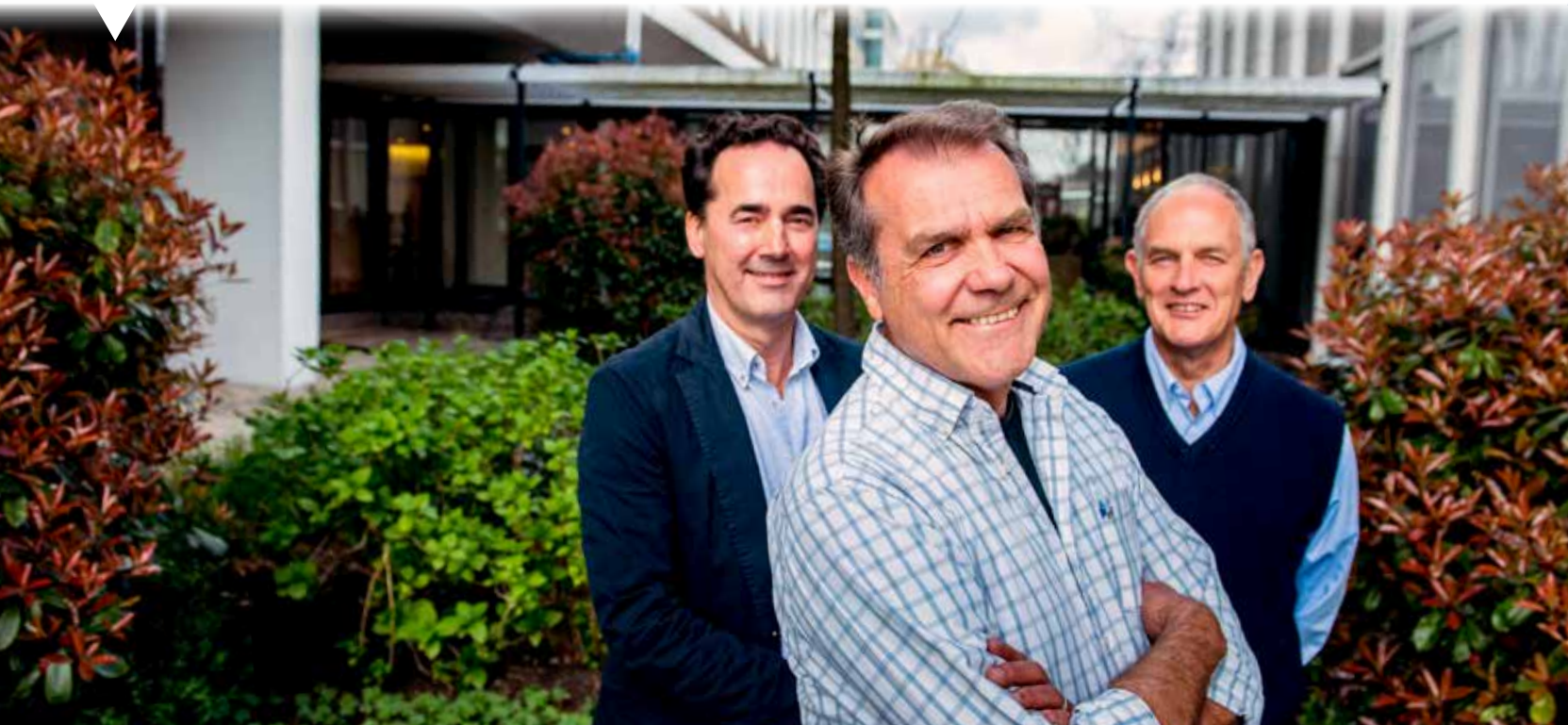
PENSIOENFONDS VLEGEND PERSONEEL KLM Postbus 123 1180 AC Amstelveen
T 020 426 62 20 E pensioenservice@klmvliegendfonds.nl www.klmvliegendfonds.nl januari 2017

Hierboven ziet u de pensioenregeling op hoofdlijnen (laag 1). Voor meer informatie gaat u naar de website www.klmvliegendfonds.nl/pensioen/Basispensioenregeling en klikt u van laag 1 door naar laag 2. Meer gedetailleerde informatie zoals het pensioenreglement vindt u in laag 3.

Neemt u deel aan de netto pensioenregeling?

Er is ook een Pensioen 1-2-3 voor de netto pensioenregeling. Die vindt u op de website www.klmvliegendfonds.nl.

WWW.KLMVLIEGENDFONDS.NL

WIJZER MET PENSIOEN IN ZICHTDAGEN

**GAAT U BINNEN ANDERHALF JAAR MET PENSIOEN?
KOM DAN NAAR EEN VAN DE PENSIOEN IN ZICHTDAGEN
OP 27 JUNI OF 7 NOVEMBER. GEEF U OP VIA EEN E-MAIL
NAAR [PIZ@KLMVLIEGENDFONDS.NL](mailto:piz@klmvliegendfonds.nl)**

COLOFON

Focus verschijnt driemaal per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM.

Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen **E** focus@klmvliegendfonds.nl

Tekst Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Art direction, ontwerp en opmaak FRISSEWIND in communicatie en design, Amsterdam

Fotografie Don Wijns, Shoots by Laura, Amsterdam e.a.

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT

E pensioenservice@klmvliegendfonds.nl

T 020 426 62 20

WWW.KLMVLIEGENDFONDS.NL

 **Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM**